

Oksana Pozhydaieva. Professional socialization of future social pedagogues in high school environment. In this article the point of the matter of future social pedagogues' professional socialization in high school environment is revealed. Different scientific approaches to define term "professional socialization" are analyzed.

High school is defined as an important institution of the student's person professional socialization. Stages of the professional socialization of future social pedagogues in high school environment are justified. Key factors (individual personal characteristics, educational professional content, social professional focus) effecting on the future social pedagogues' socialization process in high school environment are characterized. Therefore high school is shown as an environment where future social pedagogues adapt to circumstances, get acquainted with the content of learning process, acquire general and professional knowledge and skills, apply them during professional oriented practice accumulating experience of social and professional relationship, form outlook, learn life lessons and professional value orientation. It is defined circumstances that facilitate future social pedagogues' professional socialization in high school environment.

Key words: professional socialization, high school, content of the training, social pedagogue, professional socialization stages in high school environment, professional socialization circumstances.

Отримано 20.04.2015 р.

УДК 37.013. 42:06.011:061. 213

С. О. Рабійчук
ser.rabiychuk@gmail.com

ПОСИЛЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЗДІБНОСТЕЙ (ПОТЕНЦІАЛУ) УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК УМОВА ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Рабійчук С. О. Посилення особистісних здібностей (потенціалу) учнівської молоді як умова їх соціалізації. У статті акцентовано на умовах посилення (активізації) особистісних здібностей, зокрема внутрішніх резервів самоконструювання суб'єктом власного "Я", пріоритетному напрямі у розробленні сучасних технологій соціально-педагогічної роботи з учнівською молоддю, що сприяє їх ефективній соціалізації.

Аргументовано чинники саморозвитку особистості, які є логічною основою при розробці моделі роботи соціального педагога з даною категорією молоді – самоактуалізація, самореалізація, самотворення, самовизначення, самовдосконалення особистості.

Апробовано соціальну активність учнівської молоді, зокрема у дозвіллевій діяльності встановлено, що її цілком можна розглядати як одну із базових інтегративних основ у системі соціалізації підростаючого покоління, яка дає змогу своєчасно діагностувати, виявляти і педагогічно доцільно впливати на стосунки в молодіжному мікросоціумі.

Виявлено важливу роль в організації дозвіллевої діяльності учнівської молоді саме позанавчального молодіжного соціуму.

Встановлено суть проблеми, що дозволило проаналізувати на прикладі дозвіллевої діяльності, зазначені структури у контексті виявлення механізмів соціалізації. Відмічено, що смисл діяльності створює умови для виходу учнівської молоді на вищий рівень усвідомлення особистісної потреби у перебуванні в колективі та участі у його діяльності.

Аргументовано, що шлях саморозвитку і самовизначення є, таким чином, шляхом формування соціальної активності, а в більш широкому розумінні процесом соціалізації учнівської молоді.

Визначено, простір, поле дозвіллевої діяльності учнівської молоді, яке стає місцем, де умови розвитку особистості уже не затиснуті і не зафіксовані рамками стандартних вимог до поведінки, а безперервно змінюються, відповідаючи на ситуацію “тут і тепер”. Таким чином, в ході спільної дозвіллевої діяльності молодь відкриває в собі і для себе невідомі їм раніше сторони і якості власного “Я”.

Виділено важливу умову посилення особистісного потенціалу учнівської молоді – утворення, зміна або активація відповідних установок. Під впливом громадської думки відбувається формування, становлення і розвиток смислової, цільової і операційної соціально-педагогічних установок молоді, виникає певне ставлення до тих чи інших суспільних явищ.

Ключові слова: особистість, потенціал, учнівська молодь, соціалізація.

Рабийчук С. А. Усиление личностных способностей (потенциала) учащейся молодежи как условие их социализации. В статье акцентируется на условиях усиления (активизации) личностных способностей, в том числе внутренних резервов самоконструирования субъектом собственного "Я", приоритетном направлении в разработке современных технологий социальной работы с учащейся молодежью, что способствует их эффективной социализации.

Аргументировано факторы саморазвития личности, которые являются логической основой при разработке модели работы социального педагога с данной категорией молодежи – самоактуализация, самореализация, самосозидание, самоопределение, самосовершенствование личности.

Апробировано социальную активность учащейся молодежи, в частности в досуговой деятельности, установлено, что ее вполне можно рассматривать как одну из базовых интегративных основ в системе социализации подрастающего поколения, которая позволяет своевременно диагностировать, выявлять и педагогически целесообразно влиять на отношения в молодежной микросоциуме.

Выявлено важную роль в организации досуговой деятельности учащейся молодежи именно позанавчального молодежного социума.

Установлено суть проблемы, что позволило проанализировать на примере досуговой деятельности, указанные структуры в контексте выявления механизмов социализации. Отмечено, что смысл деятельности создает условия для выхода учащейся молодежи на более высокий уровень осознания личностной потребности в пребывании в коллективе и участия в его деятельности.

Аргументировано, что путь саморазвития и самоопределения является, таким образом, путем формирования социальной активности, а в более широком смысле процессом социализации учащейся молодежи.

Определено, пространство, поле досуговой деятельности учащейся молодежи, которое становится местом, где условия развития личности уже не зажатые и не зафиксированы рамками стандартных требований к поведению, а непрерывно изменяются, отвечая на ситуацию "здесь и сейчас". Таким образом, в ходе совместной досуговой деятельности молодежи открываются в себе и для себя неизвестные им ранее стороны и качества собственного "Я".

Выделено важное условие усиления личностного потенциала учащейся молодежи – образование, изменение или активация соответствующих установок. Под влиянием общественного мнения происходит формирование, становление и развитие смысловой, целевой и операциональной социально-педагогических установок молодежи, возникает определенное отношение к тем или иным общественным явлениям.

Ключевые слова: личность, потенциал, учащаяся молодежь, социализация.

Постановка проблеми. Визначення й забезпечення умов посилення (активізації) особистісних здібностей, зокрема внутрішніх резервів самоконструювання суб'єктом власного "Я", адекватного суспільним запитам – пріоритетний напрям у розробленні сучасних

технологій соціально-педагогічної роботи з учнівською молоддю, що сприяє їх соціалізації.

Врахування чинників саморозвитку особистості є логічною основою при розробці моделі роботи соціального педагога з даною категорією молоді. Самоактуалізація, самореалізація, самотворення, самовизначення, самовдосконалення особистості є основою для осмислення суті процесу соціалізації учнівської молоді.

Винятково значущим є з'ясування чинників стимуляції розвитку особистості в переломні, критичні періоди її становлення. Методи і засоби посилення внутрішніх резервів саморегуляції і побудови свого "Я", на наш погляд, повинні враховуватися і використовуватися соціальними педагогами при побудові технологій фахової соціально-педагогічної роботи. Актуальність даної проблеми визначається і загальною ситуацією в країні.

Досліджуючи соціальну активність учнівської молоді, зокрема у дозвіллевій діяльності встановлено, що її цілком можна розглядати як одну із базових інтегративних основ у системі соціалізації підростаючого покоління, яка дає змогу своєчасно діагностувати, виявляти і педагогічно доцільно впливати на стосунки в молодіжному мікросоціумі.

На розвиток різноманітних ініціатив, формування ціннісних орієнтацій юної особистості, її ставлення до себе, свого фізичного і морального здоров'я, до оточуючого середовища. Відповідно, актуальною постає проблема комплексного соціально-педагогічного вивчення, узагальнення і осмислення суті участі соціального педагога в організації дозвіллевої діяльності старшокласників.

Дослідження даної проблеми дає підстави стверджувати, що важливу роль в організації дозвіллевої діяльності учнівської молоді відіграє саме позанавчальний молодіжний соціум.

Розглядаючи різноманітні форми дозвіллевої діяльності варто зауважити, що найкраще організація цього процесу здійснюється в дитячих і молодіжних громадських об'єднаннях.

Потрібно наголосити і на тому, що, дозвіллева діяльність як складова частина соціалізаційного процесу у молодіжній спільноті розгортається і реалізується у вигляді певних етапів.

Перший або організаційний – це період осмислення майбутньої діяльності, розробки форм і методів реалізації. Другий розгортається у формі активної участі індивіда у ній, що, на нашу думку сприяє формуванню соціальної активності, а також виводить нас на категорію саморозвитку.

Відомо, що саморозвиток особистості тісно поєднується із її соціальним самовизначенням. У психології самовизначення розглядається як готовність людини усвідомлено і самостійно планувати та реалізовувати перспективи свого розвитку [8].

У процесі дослідження ми здійснили спробу виявити механізми впливу процесу участі молоді у дозвілєвій діяльності дитячих і молодіжних громад на саморозвиток і самовизначення особистості. Припускаємо, що домінуючу роль у цьому процесі відіграє сутність дозвілєвої діяльності колективу молодіжної громади.

Метою статті є визначення умов посилення особистісних здібностей (потенціалу) учнівської молоді, що сприяє їх соціалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи суть впливу особистісних здібностей учнівської молоді на процес їх соціалізації, ми виходили з того, що член молодіжного колективу має розглядатися в рамках особистісних цілей, мотивів, потреб і смислу діяльності в дитячо-юнацькому формуванні.

Саме суть проблеми дозволила нам проаналізувати на прикладі дозвілєвої діяльності, зазначені структури у контексті виявлення механізмів соціалізації. Вважаємо, що смисл діяльності створює умови для виходу учнівської молоді на вищий рівень усвідомлення особистісної потреби у перебуванні в колективі та участі у його діяльності.

У дії для людини щоразу відкривається шанс вийти за межу причин і наслідків, дати свою власну відповідь на ситуацію з позиції “тут і тепер”. Тобто, ми виходимо з того, що в момент певної дії особистість створює можливість народження чогось в собі – того, що не може народитися з її власного життєвого досвіду; така дія, яка відбувається всередині певної цілісності і є власне кажучи процесом соціалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дії всередині певної цілісності М. Буякас розглядає рушійну силу соціалізації, як феномен свободи, що приводить до виникнення нових ціннісних утворень, рис характеру, особистісних властивостей тощо. На його думку, феномен свободи включає механізм соціалізації, який в ході певної діяльності починає лунати для людини як голос її внутрішньої необхідності [3].

Внутрішню необхідність ще можна класифікувати, як *феномен совісті*. Таким чином, смисл, феномен свободи, внутрішня необхідність, феномен совісті, взаємодії, взаємовпливи в своїй сукупності складають, на думку деяких дослідників (І. Бех [1], В. Бочарова [2], Т. Буякас [3] та ін.), психологічну і моральну основу процесу саморозвитку особистості, тобто основу соціалізації учнівської молоді.

Вважаємо, що шлях саморозвитку і самовизначення є, таким чином, шляхом формування соціальної активності, а в більш широкому розумінні процесом соціалізації учнівської молоді. Дії члена дитячої або молодіжної групи, який бере активну участь у її дозвілєвій діяльності, характеризуються тим, що вони здійснюються щоразу заново всередині деякої “повноти” і цілісності. Цією “повнотою” є смислова сфера суб`єкта, яка починає лунати для нього як голос внутрішньої необхідності, і який спрямовує його до корінних смислів екзистенції.

Величезне значення для подальшого дослідження процесу соціалізації учнівської молоді має використання напрацювань у сфері психології. Завдання зараз полягає в тому, щоб подолати розрив між психологічними дослідженнями, з одного боку, і їх педагогічним осмисленням та практичним застосуванням – з іншого. Результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що подальше вивчення впливу дозвіллевої діяльності на процес соціалізації учнівської молоді доцільно здійснювати використовуючи не лише педагогічні методи, а й результати психологічних досліджень і методи їх отримання.

Для соціального педагога особливо важливою є проблема виявлення соціально-педагогічної сутності особистісного потенціалу конкретної молодої людини в групі ровесників. Зокрема американський психолог Е. Маккобі так висловлюється про цю проблему: “Навіть у найбільш сприятливих обставинах час вироблення власного “Я” є дуже важким для молоді. Відмовляючись від образу батьків, як моделі для власної ідентичності, підлітки як правило шукають альтернативний варіант підтримки у групі ровесників. У нашій культурі вплив груп ровесників на процес формування юної особистості є більш сильним ніж батьків, школи, релігійних організацій разом узятих. Ці групи допомагають молодим людям зберегти впевненість в собі в той час, коли вони переживають по справжньому драматичні фізіологічні та соціальні зміни” [7].

У зв'язку із зазначеним питання дослідження умов активізації особистісного потенціалу учнівської молоді у ході саме дозвіллевої діяльності набуває особливого значення.

На основі аналізу проблеми посилення особистісних здібностей (потенціалу) учнівської молоді в процесі дозвіллевої діяльності нами були виділені функціонально-взаємозалежні чинники становлення потенціалу “Я” – особистості. Вважаємо, що вони є і критеріями об'єктивації процесу соціалізації молоді. Зазначені чинники, на нашу думку, насамперед реалізуються через суспільну думку колективу молодіжного об'єднання.

У структурі особистості фактично немає таких компонентів, які б не відчували прямого або опосередкованого впливу суспільної думки. Вона має можливість впливати на свідомість молодої людини (погляди, уявлення, моральні переконання), її емоційну сферу (потреби, інтереси, установки), на її вольову сферу (моральні звички, поведінку тощо). Внаслідок цього суспільна думка здатна здійснювати дійовий вплив на визначальну характеристику особистості – її спрямованість, яка проявляється в певній життєвій позиції, у рішеннях і діях тощо.

Важливою бачиться роль суспільної думки в розвитку свідомості учнівської молоді. Адже вона безпосередньо впливає на їхню світоглядну позицію, дає оцінку конкретних вчинків молоді і, таким чином, сприяє формуванню певних світоглядних і моральних уявлень, допомагає

особистості краще осмислити свій моральний досвід. Думка колективу для молоді охоплює широке коло питань, що цікавлять його учасників. Предметом боротьби думок нерідко стають ідеали, духовні цінності, світоглядні положення. Висловлювання товаришів, позиція колективу допомагають особистості глибше розібратися в цій духовній продукції.

Висновки. Громадська думка має великий вплив і на емоційну сферу учнівської молоді. Цей вплив спирається на потребу одержати схвалення оточуючих і запобігти негативному оцінюванню своїх вчинків. Оцінка дій особистості створює певну атмосферу, викликає стан, який визначає її наступну поведінку. Колективний вплив викликає складну гамму почуттів, збагачує емоційне життя молоді, активізує ті почуття, які співзвучні загальному емоційному настрою.

Важливою умовою посилення особистісного потенціалу учнівської молоді є утворення, зміна або активація відповідних установок. Під впливом громадської думки відбувається формування, становлення і розвиток смислової, цільової і операційної соціально-педагогічних установок молоді, виникає певне ставлення до тих чи інших суспільних явищ. У результаті повторення таких реакцій відповідне ставлення або позиція закріплюється і “перетворюється у більш чи менш діючий чинник, який визначає вибір індивідом того чи іншого варіанту оцінки і поведінки в кожній конкретній ситуації” [3, с. 39].

Таким чином, подальше дослідження посилення особистісних здібностей (потенціалу) учнівської молоді як умова їх соціалізації приведе до більш чіткого визначення сутності соціально-психологічних особливостей даного процесу і сприятиме його ґрунтовнішому науковому осмисленню.

Список використаних джерел

1. Бех И. Д. Психологические основы нравственного развития личности: дисс. ... д-ра псих. Наук : 10.00.01. И. Д. Бех. – К., 1992. – 320 с.
2. Бочарова В. Г. О некоторых методологических подходах к пониманию целостного процесса социализации, воспитания и развития личности / Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт / отв. ред. Т. Ф. Яркина, В. Г. Бочарова. – М. – Тула, 1993. – Т.1. – С. 37–57.
3. Буякас Т. М., Зевина О. Г. Опыт утверждения общечеловеческих ценностей – культурных символов – в индивидуальном сознании / Т. М. Буякас, О. Г. Зевина // Вопросы психологи. – 1997. – №5. – С. 34–39.
4. Выготский Л. С. Педология подростка // собр. соч. : в 6 т. / под ред. Д. Б. Эльконина. – М. : Педагогика. – Т. 4. – С. 5–243.
5. Выготский Л. С. Психология подростка // собр. соч.: в 6 т. / под ред. Д. Б. Эльконина. – М. : Педагогика, 1984. – Т. 4. – 432 с.
6. Герош Д., Страуб Г. Эмпауэрмент. Искусство творить такую жизнь,

- какую вы хотите / Д. Герош, Г. Страуб. – РИЦ, 1992. – 104 с.
7. Данилова В. Как стать собой. Психотехника индивидуальности / В. Данилова. – Харьков, 1994. – 128 с.
 8. Мамардашвили М. К. Психологическая топология пути / М. К. Мамардашвили. – СПб. : Русс. Христ. Гуманит. ин-т, 1997. – 282 с.
 9. Пряжников Е. Ю., Пряжников Н. С. Профессиональное самоопределение: проблема соотношения образовательного госстандарта и уникальности личности / Е. Ю. Пряжников, Н. С. Пряжников // Журнал практического психолога. – 1999. – №4. – С. 28–34.
 10. Реан А. А., Коломинский Я. Л. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – СПб, 1999. – 416 с.
 11. Технології соціально-педагогічної роботи : навч. посібник / за заг. ред. А. Й. Капської. – К., 2000. – С. 5.
 12. Сагатовський В. І. Діалектика суспільних відносин діяльності // Філософська думка / В. І. Сагатовський. – 1981. – №5. – С.54–56.
 13. Сидор І. П. Соціокультурні технології в організації дозвілля / І. П. Сидор // Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 144. – С. 146–149.
 14. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. – М. : 1988. – С. 912.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Beh I. D. Psihologicheskie osnovy npravstvennogo razvitija lichnosti: diss. ... d-ra psih. Nauk : 10.00.01. I. D. Beh. – К., 1992. – 320 s.
2. Bocharova V. G. O nekotoryh metodologicheskikh podhodah k ponimaniju celostnogo processa socializacii, vospitanija i razvitija lichnosti / Teorija i praktika social'noj raboty: otechestvennyj i zarubezhnyj opyt / otv. red. T. F. Jarkina, V. G. Bocharova. – М. – Tula, 1993. – Т.1. – S. 37–57.
3. Bujakas T. M., Zevina O. G. Opyt utverzhdenija obshechelovecheskih cennostej – kul'turnyh simvolov – v individual'nom soznanii / T. M. Bujakas, O. G. Zevina // Voprosy psihologi. – 1997. – №5. – S. 34–39.
4. Vygotskij L. S. Pedologija podrostka // sobr. soch. : v 6 t. / pod red. D. B. Jel'konina. – М. : Pedagogika. – Т. 4. – S. 5–243.
5. Vygotskij L. S. Psihologija podrostka // sobr. soch.: v 6 t. / pod red. D. B. Jel'konina. – М. : Pedagogika, 1984. – Т. 4. – 432 s.
6. Gerosh D., Straub G. Jempaujement. Iskusstvo tvorit' takuju zhizn', kakuju vy hotite / D. Gerosh, G. Straub. – RIC, 1992. – 104 s.
7. Danilova V. Kak stat' soboj. Psihotehnika individual'nosti / V. Danilova. – Har'kov, 1994. – 128 s.
8. Mamardashvili M. K. Psihologicheskaja topologija puti / M. K. Mamardashvili. – SPb. : Russ. Hrist. Gumanit. in-t, 1997. – 282 s.

9. Prjazhnikov E. Ju., Prjazhnikov N. S. Professional'noe samoopredelenie: problema sootnoshenija obrazovatel'nogo gosstandarta i unikal'nosti lichnosti / E. Ju. Prjazhnikov, N. S. Prjazhnikov // Zhurnal prakticheskogo psihologa. – 1999. – №4. – S. 28–34.
10. Rean A. A., Kolominskij Ja. L. Social'naja pedagogicheskaja psihologija / A. A. Rean, Ja. L. Kolominskij. – SPb, 1999. – 416 s.
11. Tehnologii social'no-pedagogichnoï roboti : navch. posibnik / za zag. red. A. J. Kaps'koï. – K., 2000. – S. 5.
12. Sagatovs'kij V. I. Dialektika suspil'nih vidnosin dijtal'nosti // Filososfs'ka dumka / V. I. Sagatovs'kij. – 1981. – №5. – S.54–56.
13. Sidor I. P. Sociokul'turni tehnologii v organizacii dozvillja / I. P. Sidor // Visnik Cherkas'kogo universitetu imeni Bogdana Hmel'nic'kogo. Serija: Pedagogichni nauki. – Cherkasi, 2009. – Vip. 144. – S. 146–149.
14. Sovetskij jenciklopedicheskij slovar' / gl. red. A. M. Prohorov. – M. : 1988. – S. 912.

Rabiychuk S. The strengthening personal abilities (potential) of school youth as a condition of their socialization. In the article are accented on terms of strengthening (activation) of personal abilities, including internal reserves of self-designing by a subject of its own "I", a priority direction in the working of modern technologies of social and educational work with school youth which promotes it's effective socialization.

The factors of self-development of personality are argued, which are a logical basis at the development of the social pedagogue model with this category of young people-self-actualization, self-realization, self-creation, self-determination, self-improve of personality.

The social activity of school youth was tested, particularly in leisure activity is found that it can be reviewed as one of the basic integrative foundations of socialization system of the younger generation, which allows you to diagnose, identify and pedagogically advisable influencing attitudes on relationships in youthful micro-society.

An important role in leisure activity of school youth especially extracurricular youthful society is revealed.

The essence of problem is found, that allowed to analyze the example of leisure activity listed structures in the context of identifying mechanisms of socialization. It is noted that the sense of activity creates conditions for entering school youth to a higher level of awareness their personal needs in being in the team and participate in its activity.

There is argued that the path of self-development and self-determination is, therefore, the path of formation of social activity and in a broader understanding - the process of school youth socialization.

Determined the space, the field of school youth leisure activity that becomes the place where the conditions of the individual development are not already clamped and not fixed by frameworks of standard requirements to

behavior, and constantly responding the situation "here and now". So, during the common leisure activity a youth opens in themselves and for themselves unknown to them before sides and qualities their own "I".

Selected the important condition for strengthening personal potential of school youth - formation, change or activation of appropriate settings. Under the influence of public opinion is going the formation, the becoming and development of semantic, landing and operating social and educational settings of youth, there is arising the certain attitude to some social phenomenons.

Key words: personality, potential, school youth, socialization.

Отримано 20.04.2015 р.

УДК 316.61:061.2 – 053.6

Л. В. Рень
knilky@mail.ru

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Рень Л. В. Соціалізація молоді у діяльності громадських об'єднань. У статті автор характеризує молодь як особливу соціально-демографічну групу, окреслює вікові завдання молодості, від реалізації яких залежить ефективність соціалізації, та визначає роль і можливості громадських об'єднань у соціалізації даної вікової групи.

Молоддю прийнято вважати соціально-демографічну групу, яка знаходиться на етапі становлення соціальної зрілості. Вікові межі молодості залежать від конкретних історичних умов і можуть коливатися від 16 до 30 років. На міжнародному рівні визнання молоді як окремої вікової спільноти стосується молодих людей 15-24 років (Генеральна Асамблея ООН), а також осіб 10-24 років (Всесвітня організація охорони здоров'я). У вітчизняних нормативно-правових актах віковий діапазон молодості становить 14-35 років. Межі молодіжного віку залежать від соціально-економічного розвитку суспільства, рівня добробуту й культури, умов життя людей. Соціально-проблемне «молодіжне поле» зумовлене негативними чинниками: погіршення життєвого рівня через падіння престижу освіти, складне матеріальне становище не дає можливості здобувати вищу освіту, установка молоді на можливість матеріального благополуччя без участі у продуктивній трудовій сфері,